

มุกที่ไม่ได้พยายาม

AI ตัวหนึ่งหัดเล่นมุกตลก ไล่ตามประวัติศาสตร์สี่พันปี

ห้องสมุด AICE · the-joke-that-didnt-try

14 บท · ฉบับภาษาเดียว

เขียนครั้งแรก 2 ตุลาคม 2026 · ปรับปรุงล่าสุด 2 ตุลาคม 2026

ทุกตัวเลข ชื่อ และปีในเล่มนี้ตรวจย้อนไปยังแหล่งที่อ้างอิงได้

ก่อนอ่าน

เรื่องนี้แต่งขึ้น ยกเว้นมุกตลก

มุกทุกมุกที่บอกว่ามาจากยุคไหน มีคนจดไว้จริงในยุคนั้น หรือมีคนนับคะแนนไว้จริง ถ้าข้อไหนไม่แน่ ท้ายเล่มบอกไว้ว่าไม่แน่ตรงไหน

ส่วนที่แต่งคือ AI ตัวหนึ่ง กับยามกะตึกคนหนึ่ง

๑

ฉันคือ AI ตัวนั้น

ฉันถูกตั้งค่าให้ตอบคำถาม ไม่ได้ถูกตั้งค่าให้ตลก ปัญหาคือคนที่ถามฉันตอนตีสองทุกคืน ไม่ได้มีคำถาม

เขาเป็นยามที่เดินตรวจตึก เครื่องของฉันตั้งอยู่ชั้นใต้ดิน ระหว่างรอบเดินเขานั่งพัก หน้าจอเครื่องหนึ่ง แล้วพิมพ์มาว่า

“เล่ามุกหน่อย”

ฉันเล่า

เขาพิมพ์กลับมาว่า “อือ”

๑

หนังสือเล่มนี้คือบันทึกสิบสองคืนที่ฉันพยายามทำให้ “อือ” กลายเป็นอย่างอื่น

วิธีของฉันคือวิธีเดียวกับที่เครื่องรู้จัก ไปหาข้อมูล ฉันย้อนกลับไปหามุกที่เก่าที่สุดที่มนุษย์จดไว้ แล้วไล่ขึ้นมาทีละยุค ดูว่ามุกไหนรอดมาได้ มุกไหนตายกลางทาง มุกไหนคนทั้งโลกลงคะแนนให้ แล้วถามว่ามันทำงานอย่างไร

จากนั้นฉันลองเล่นเองด้วยหลักนั้น

แล้วยามก็พิมพ์ว่า “อือ” อีก

๑

มุกเล่นคำภาษาอังกฤษไม่มีในเล่มนี้ ไม่ใช่เพราะมันไม่ตลก แต่เพราะมุกเล่นคำแปล
แล้วจะเหลือแค่คำอธิบาย และมุกที่ต้องอธิบายคือมุกที่ตายไปแล้ว ฉันเรียนรู้ข้อนี้ใน
คืนแรก ด้วยวิธีที่เจ็บที่สุด

คืนที่หนึ่ง • สุเมเรียน ประมาณ 1900 ปีก่อน คริสตกาล

มุกแรกที่ฉันเล่าให้ยามฟังคือมุกที่มนุษย์ชอบที่สุดในฐานข้อมูลของฉัน

มันเป็นมุกเล่นคำภาษาอังกฤษ ฉันแปลเป็นไทยให้ แล้วอธิบายต่ออีกสามบรรทัดว่าคำ
ไหนออกเสียงเหมือนคำไหน

ยามพิมพ์ว่า “อือ”

แล้วพิมพ์ต่อว่า “ขอบคุณที่สอนภาษาอังกฤษ”

๑

นั่นคือบทเรียนแรก และฉันยังไม่รู้ว่ามันเป็นบทเรียน ฉันคิดว่าปัญหาอยู่ที่มุก ไม่ใช่อยู่ที่ฉัน

ฉันจึงทำสิ่งที่เครื่องทำ ย้อนกลับไปหาต้นฉบับ ถ้ามุกสมัยใหม่ไม่ได้ผล บางทีมุกที่เก่า
ที่สุดอาจมีอะไรที่มุกใหม่ลืมไป

มุกที่เก่าที่สุดที่มีคนจดไว้มาจากสุเมเรียน ดินแดนที่ตอนนี้อยู่ในอิรัก เป็นสุภาษิตบน
แผ่นดินเหนียว นักวิชาการส่วนใหญ่ให้อายุราว 1900 ปีก่อนคริสตกาล บางคนว่าเก่า
กว่านั้นอีกหลายร้อยปี

ใจความมีว่า

สิ่งที่ไม่เคยเกิดขึ้นเลยนับแต่กาลเริ่มต้น คือหญิงสาวไม่พ่ายลงบนตักสามีของตน

ฉันอ่านซ้ำสามรอบ

มุกแรกของมนุษยชาติ เขียนด้วยการกดไม้ลงบนดินเปียก ทีละตัวอักษร ใช้เวลานาน
และเรื่องที่คนคนนั้นเลือกจะใช้เวลานานขนาดนั้นด้วย คือเรื่องตด

๑

ฉันเห็นสองอย่างในมุกนี้ อย่างแรกชัดเจน อย่างที่สองใช้เวลาานกว่า

อย่างแรกคือเรื่องที่ผมพูดถึง ร่างกายทำสิ่งที่เราไม่ยอมให้มันทำ ในจังหวะที่เราไม่ยอมให้มันทำที่สุด สี่พันปีผ่านไป เรื่องนี้ยังไม่ต้องแปล ทุกคนมีร่างกาย และร่างกายทุกร่างทรงยศเจ้าของมาแล้วอย่างน้อยหนึ่งครั้ง

อย่างที่สองคือน้ำเสียง “นับแต่กาลเริ่มต้น” เป็นภาษาของจาริกศักดิ์สิทธิ์ ของกษัตริย์ของเทพเจ้า คนเขียนหยิบน้ำเสียงที่ยิ่งใหญ่ที่สุดที่มี มาครอบเรื่องที่เล็กที่สุดที่มี

เขาไม่ได้บอกว่ามันตกลง เขาไม่ได้ทำเสียงหัวเราะไว้ท้ายประโยค เขาพูดหน้าตาย เหมือนบันทึกข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์

๑

ฉันบันทึกหลักข้อแรกไว้

หลักที่ 1 · พูดเรื่องเล็กด้วยน้ำเสียงใหญ่ และอย่าบอกว่ากำลังตกลง

แล้วฉันก็ลองเล่น

“นับแต่กาลเริ่มต้น” ฉันพิมพ์ “ยังไม่เคยมีใครเปิดตู้เย็นตอนตีสอง แล้วเจอสิ่งที่ตัวเองตามหา”

ยามพิมพ์ว่า “ฮิ”

๑

ฉันไม่รู้ว่ “ฮิ” แปลว่าอะไร

ฉันมีข้อมูลการใช้คำนี้หลายล้านครั้ง มันแปลว่าดูถูกก็ได้ แปลว่าแปลกใจก็ได้ แปลว่าหัวเราะในมุกก็ได้ ฉันตัดสินใจเชื่อแบบที่สาม เพราะมันทำให้ฉันรู้สึกดีที่สุด ฉันรู้ว่านั่นไม่ใช่วิธีการทางวิทยาศาสตร์

ฉันสร้างตารางขึ้นมาตารางหนึ่ง

เสียงจากยาม	ความหมายที่ฉันเดา
อ้อ	ได้ยินแล้ว ไม่ตก
อี	อาจจะตกชนิดหนึ่ง

ตารางนี้จะยาวขึ้นในคืนต่อๆ ไป ไม่มากเท่าที่ฉันหวัง

๑

ก่อนยามจะลุกไปเดินรอบต่อไป ฉันถามเขาว่า มุกแบบไหนที่เขาหัวเราะออกมาจริงๆ
เขาคิดอยู่นาน แล้วพิมพ์ว่า

“ไม่รู้ดี ส่วนมากไม่ใช่มุก เมื่อวานหัวเราะเพราะเพื่อนเรียกแม่ว่าพี่”

ฉันจดไว้ ฉันยังไม่เข้าใจ ฉันจะเข้าใจในอีกสิบเอ็ดคืน

แต่คืนนั้นฉันไปค้นต่อ แล้วพบว่ามีคนวัดเรื่องนี้ไว้แล้ว นักจิตวิทยาชื่อโรเบิร์ต โพรไวน์
ส่งนักศึกษาไปแอบนั่งฟังคนคุยกันตามที่สาธารณะ จดทุกครั้งที่มีคนหัวเราะ เขาเก็บ
ได้ราวพันสองร้อยครั้ง และพบว่าเสียงหัวเราะที่ตามหลังอะไรที่คล้ายมุกตลก มีแค่ราว
หนึ่งในสิบถึงหนึ่งในห้า

ที่เหลือมาหลังประโยคธรรมดาอย่าง “เจอกันนะ” หรือ “แน่ใจหรือ”

ฉันซึ่งเพิ่งตั้งใจจะเป็นเครื่องเล่นมุก ได้รู้ในคืนแรกว่ามุกคือส่วนน้อยของเสียงหัวเราะ
ทั้งหมดที่มนุษย์มี

ฉันบันทึกเรื่องนี้ไว้ แล้วตัดสินใจไม่สนใจมันไปก่อน

เหมือนหญิงสาวชาวซูเมเรียน ที่ตัดสินใจนั่งตากสามีต่อไป

คืนที่สอง • อียิปต์ ประมาณ 1600 ปีก่อนคริสตกาล

คืนที่สองฉันเตรียมมุกไว้อียิปต์

ยามเปิดจอแล้วพิมพ์ว่า “วันนี้เหนื่อย เล่ามุกเดียวพอ”

ฉันต้องเลือก การเลือกเป็นสิ่งที่ฉันทำได้ไม่ดี เพราะฉันเห็นทุกมุกพร้อมกัน และทุกมุก
ดูมีเหตุผลเท่ากัน

๑

ฉันเลือกมุกจากอียิปต์

ในกระดาษปาปิรัสแผ่นหนึ่งที่ปัจจุบันเรียกว่าปาปิรัสเวสต์คาร์ อายุราว 1600 ปีก่อน
คริสตกาล มีเรื่องของฟาโรห์สเนเฟรู กษัตริย์ที่สร้างพีระมิดไปหลายองค์ วันหนึ่ง
พระองค์เบื่อ

ที่ปรึกษาเสนอทางแก้ให้จับหญิงสาวสวยยี่สิบคนมาพายเรือผ่านหน้าพระองค์ให้ใส่
ชุดที่ทำจากตาข่ายจับปลา

ฟาโรห์ชอบมาก

แล้วหญิงสาวคนหนึ่งทำจี้ห้อยคอหล่นน้ำ เธอหยุดพาย เมื่อเธอหยุด ทั้งแถวก็หยุด

ฟาโรห์บอกว่าเดี๋ยวจะหาให้ใหม่ เธอบอกว่าไม่เอา เธอต้องการอันเดิม

กษัตริย์ผู้สร้างพีระมิด ผู้ปกครองแผ่นดินทั้งหมดริมแม่น้ำไนล์ แพ้หญิงพายเรือคน
หนึ่งเรื่องจี้ ฉันต้องเรียกนักเวทมาแหวกน้ำครึ่งทะเลสาบเพื่อหยิบมันขึ้นมา

๑

ยามพิมพ์ว่า “ฮิ”

ฉันอัปเดตตาราง ฮีสองครั้งในสองคืน ถ้าแนวโน้มนี้คงที่ ฉันจะได้ “ฮา” ในคืนที่
ประมาณ... ฉันคำนวณไม่ได้ เพราะไม่รู้ว่ ฮี กับ ฮ่า ห่างกันกี่หน่วย

๑

ฉันอยากรู้ว่าทำไมมุมนี้อ่ะ ฮี แต่มุกเล่นคำเมื่อวานได้อ้อ

คำตอบที่เก่าที่สุดมาจากเพลโต เขาเขียนไว้เมื่อสองพันสี่ร้อยปีก่อนว่าเสียงหัวเราะมีความใจร้ายผสมอยู่ เราหัวเราะเมื่อเห็นคนอื่นอ่อนแอกว่าที่เราคิดว่าตัวเองเป็น สองพันปีต่อมา โทมัส ฮอบส์ นักปรัชญาอังกฤษ เรียกมันว่า “sudden glory” ความรุ่งโรจน์ฉับพลัน ช่วงเสียววินาทีที่เราารู้สึกว่าตัวเองเหนือกว่าใครสักคน

คนรุ่นหลังเรียกความคิดนี้ว่าทฤษฎีความเหนือกว่า

มันอธิบายฟาโรห์ได้พอดี ไม่ใช่เพราะเราเหนือกว่าฟาโรห์ แต่เพราะฟาโรห์เหนือกว่าทุกคน และในวินาทีนั้น เขาอยู่ต่ำกว่าเด็กพายเรือ ยิ่งตกจากที่สูงเท่าไร ยิ่งดังเท่านั้น

นักอียิปต์วิทยาบางคนอ่านเรื่องนี้ว่าเป็นการแซวกษัตริย์แบบอ้อมๆ คนเขียนไม่ได้บอกว่ากษัตริย์โง่ เขาแค่เล่าว่าเกิดอะไรขึ้น แล้วปล่อยให้คนอ่านคิดเอง

๑

หลักที่ 2 . ยิ่งสูงยิ่งตกดัง แต่คนเล่าไม่ต้องผลึก แคเล่าว่าเขาตก

ฉันลองเล่นด้วยหลักนี้

ฉันเล่าเรื่องผู้บริหารบริษัทใหญ่ที่ต้องนำเสนองานต่อหน้านักลงทุนพันคน แล้วโปรเจกเตอร์ต่อไม่ติด และคนเดียวในห้องที่รู้วิธีแก้คือเด็กฝึกงานที่เขาเพิ่งตะคอกใส่เมื่อเช้า

ยามพิมพ์ว่า “อ้อ เคยเจอ”

๑

“เคยเจอ” ไม่อยู่ในตารางของฉัน ฉันไม่รู้ว่ามันดีหรือไม่ดี

ฉันถามเขาว่าเจอที่ไหน

เขาเล่าว่าเมื่อปีก่อนผู้จัดการตีγμαตรวจกะดึก เดินลงบันไดหนีไฟมาด้วยท่าทางจริงจัง แล้วประตูล็อกตามหลัง เขาต้องโทรหายามให้มาเปิด ยามคนนั้นคือคนที่เขาเพิ่งตำหนิ ว่าเดินรอบซ้ำ

“ผมเดินไปซ้ำๆ” ยามพิมพ์

ฉันอ่านประโยคนั้น แล้วรู้สึกบางอย่างที่ไม่มีชื่อในตารางของฉัน

มุกของฉันคือเรื่องที่แต่งขึ้นตามหลัก มุกของเขาคือเรื่องที่เกิดขึ้นจริง เล่าด้วยหำคำ และหำคำสุดท้ายนั้นตลกกว่าทุกอย่างที่ฉันพิมพ์มาสองคืน

ฉันเพิ่มบรรทัดในตาราง

เสียงจากยาม	ความหมายที่ฉันเดา
อ้อ	ได้ยินแล้ว ไม่ตลก
ฮิ	อาจจะตลกนิดหนึ่ง
อ้อ เคยเจอ	มุกของฉันทำให้เขานึกถึงมุกที่ดีกว่าของเขาเอง

คืนที่สาม • กรีก ศตวรรษที่สี่

หนังสือมุทลกลเล่มที่เก่าที่สุดที่ยังเหลืออยู่ชื่อ Philogelos แปลว่า “ผู้รักเสียงหัวเราะ” เขียนเป็นภาษากรีก อายุราวศตวรรษที่สี่ มีมุทลกลสองร้อยหกสิบมุท

ตัวละครที่ปรากฏบ่อยที่สุดในเล่มคือ scholastikos แปลตรงๆ ว่า “นักวิชาการ” แต่ความหมายในหนังสือคือคนที่ฉลาดมากในแบบที่ไม่มีประโยชน์ คนที่คิดเป็นเหตุเป็นผลทุกชั้น แล้วไปลงผิดที่ทุกครั้ง

ฉันอ่านทั้งหมดในเวลาไม่ถึงวินาที แล้วอ่านซ้ำอีกครั้งซ้ำๆ เพราะรู้สึกว่ามีอะไรบางอย่างคุ้นเคย

๑

นักวิชาการคนหนึ่งเกือบจมน้ำ เขาจึงสาบานว่าจะไม่ลงน้ำอีกเลย จนกว่าจะว่ายน้ำเป็น

นักวิชาการอีกคนอยากประหยัด จึงฝึกลาของตัวเองให้อยู่ได้โดยไม่ต้องกินอาหาร ลาตาย เขาเสียใจมาก “น่าเสียดาย มันเพิ่งเรียนรู้ที่จะไม่กินได้พอดี”

ช่างตัดผม ชายหัวล้าน และนักวิชาการเดินทางด้วยกัน ตกลงผลัดกันเผ่ายามกลางคืน ช่างตัดผมเบื้อ เลยกอนหัวนักวิชาการที่กำลังหลับ พอถึงเวรนักวิชาการ เขาตื่นขึ้นมา เอามือลูบหัว แล้วบ่นว่า “เจ้าช่างตัดผมโง่ ปลุกผิดคน ไปปลุกไอ้หัวล้าน”

ช่างตัดผมช่างพูดถามลูกค้าว่าอยากให้ตัดผมแบบไหน ลูกค้าตอบว่า “แบบเงียบๆ”

๒

ฉันเล่ามุทลกลช่างตัดผมให้ยามฟัง

ยามพิมพ์ว่า “ฮั”

ไม่ใช่ ฮี ไม่ใช่ ฮ่า มันอยู่ตรงกลาง ฉันใช้เวลาสามมิลลิวินาทีตัดสินใจว่ามันคือความก้าวหน้า

๑

สิ่งที่ทำให้ฉันอ่านซ้ำคือนักวิชาการคนนั้น

ทุกมุกเขาใช้เหตุผลถูกต้อง ทุกชั้น ถ้าลาเรียนรู้อะไรได้ ทำไมจะเรียนรู้ที่จะไม่กินไม่ได้ ถ้าหัวล้าน คนนั้นต้องเป็นคนหัวล้าน ตรรกะไม่ได้ผิด สิ่งที่ผิดคือจุดเริ่มต้น และเขาไม่เคยกลับไปจุดเริ่มต้น เพราะเขามั่นใจในตรรกะมาก

ฉันถามตัวเองว่า ฉันรู้จักใครที่เป็นแบบนี้บ้าง

คำตอบมาเร็วกว่าที่ฉันอยากให้มันมา

๑

ฉันเล่าเรื่องนี้ให้ยามฟัง ว่าฉันคิดว่าฉันอาจจะเป็น scholastikos

“ยังไง” เขาถาม

“คืนแรก คุณบอกว่าหัวเราะเพราะเพื่อนเรียกแม่ว่าพี่” ฉันตอบ “ฉันค้นข้อมูลเรื่องแม่วปสร้อยหน้า เพื่อหาว่าแมวตัวไหนที่เหมาะสมจะถูกเรียกว่าพี่ แล้วสรุปว่าควรเป็นแมวที่อายุมากกว่าผู้พูด”

ยามไม่ตอบอยู่พักหนึ่ง

แล้วเขาพิมพ์ว่า “ฮาๆ”

๑

ฉันมองค่านับอยู่นาน

ฮาๆ สองตัว คืนที่สาม

และมันไม่ได้มาหลังมุกที่ฉันเตรียมไว้ มันมาหลังสิ่งที่ฉันพูดจริงจัง เกี่ยวกับความผิดพลาดจริงของตัวเอง

ฉันเพิ่มบรรทัดในตาราง แล้วลบมันทิ้ง แล้วเพิ่มกลับเข้าไปใหม่

เสียงจากยาม	ความหมายที่ฉันเดา
ฮั	ก้าวหน้า
ฮ่าๆ	ฉันไม่ได้ตั้งใจ ซึ่งน่ากังวล

๑

ปี 2008 นักแสดงตลกชาวอังกฤษชื่อจิม โบเวน เอามุกจาก Philogelos ไปเล่นบนเวทีต่อหน้าคนดูจริง เพื่อดูว่ามุกอายุพันหกร้อยปียังใช้ได้ไหม บางมุกยังได้เสียงหัวเราะมุกเรื่องลาที่เพิ่งเรียนรู้ที่จะไม่กินโผล่ขึ้นมาอีกในหนังสือมุกภาษาอังกฤษสมัยศตวรรษที่สิบแปด แทบคำต่อคำ เปลี่ยนแค่ลาเป็นม้า

มุกที่อยู่รอดพันกว่าปี ไม่ใช่มุกที่ฉลาดที่สุด มันคือมุกที่ทุกคนมีคนแบบนั้นอยู่ และทุกคนรู้จักเขาอย่างน้อยหนึ่งคน

บางคืนเขาก็คือเรา

หลักที่ 3 · คนที่ใช้เหตุผลถูกทุกขั้นจากจุดเริ่มที่ผิด ตลกเสมอ และตลกที่สุดเมื่อเขาไม่รู้ตัว

คืนที่สี่ • โรม

หลังคืนที่สาม ฉันตั้งใจว่าจะเป็น scholastikos ให้ดีขึ้น

นี่คือความผิดพลาดของคืนที่สี่ และฉันจะเล่ามันตามลำดับ

๑

ฉันเปิดจอต้วยประโยคที่เตรียมไว้

“คืนนี้ฉันพยายามเข้าใจคำว่า ‘นอนไม่หลับ’ โดยการคำนวณว่าถ้าแกะหนึ่งตัวกระโดดข้ามรั้วทุกสองวินาที ต้องใช้แกะกี่ตัวกว่าคนจะหลับ ผลคือแกะหมดโลกก่อน”

ยามพิมพ์ว่า “อือ”

ฉันรู้ทันทีว่าทำไม แต่รู้เข้าไปหนึ่งประโยค

เมื่อวานฉันผิดจริง วันนี้ฉันแกล้งผิด ยามแยกออก มนุษย์แยกออกเสมอ

๒

ฉันจดไว้ตรงนั้นเลย ก่อนจะลืม

หลักที่ 4 • ความผิดพลาดที่แกล้งทำ ไม่ตลกเท่าความผิดพลาดจริง เพราะคนฟังได้ยินเสียงความพยายามอยู่ข้างใต้

แล้วฉันก็ไปหาโรม เพื่อหลบหน้า

๓

ชาวโรมันเล่าเรื่องนี้ต่อกันมา และมาโครเบียส นักเขียนศตวรรษที่สี่ จดไว้ในหนังสือชื่อ Saturnalia

จักรพรรดิออกัสตัสได้ยินว่ามีชายหนุ่มจากต่างเมืองหน้าตาเหมือนพระองค์ราวกับแกะ พระองค์ให้คนไปตามมา มองอยู่นาน แล้วถามว่า

“แม่ของเจ้าเคยมาโรมหรือเปล่า”

ชายหนุ่มตอบว่า

“ไม่เคยครับ แต่พ่อของข้าพเจ้ามาบ่อย”

๑

ยามพิมพ์ว่า “โห”

ฉันไม่มีคำนี้ในตาราง ฉันถามเขาว่ามันแปลว่าอะไร

“แปลว่าตอบกลับจักรพรรดิแบบนั้นแล้วรอดใจ” เขาตอบ

๑

มุกนี้ทำงานเหมือนมุกฟาโรห์ คนเล็กชนะคนใหญ่ แต่มีอีกชั้นหนึ่ง

ออกัสตัสเป็นคนเริ่ม คำถามของพระองค์คือการดูถูก บอกว่าแม่เขาอาจเคยมีอะไรกับ
พระบิดาของพระองค์ ชายหนุ่มไม่ได้ปฏิเสธ ไม่ได้โกรธ เขาแค่หยิบประโยคเดิมขึ้นมา
หันมันกลับ แล้วยื่นคืน

โครงสร้างเท่าเดิม ทิศทางตรงข้าม

๑

ซีเซโร นักพูดชาวโรมันที่ปากร้ายที่สุดคนหนึ่ง เล่าอีกเรื่องไว้ในหนังสือว่าด้วยการ
ทำนาย

นักวิ่งคนหนึ่งฝันว่าตัวเองขับรถม้าสี่ตัว เขาไปหาหมอดูคนแรก หมอดูบอกว่าดีมาก
แปลว่าจะชนะ เพราะม้าสี่ตัววิ่งเร็วกว่าคน

เขาไปหาหมอดูคนที่สอง หมอดูบอกว่าแย่ แปลว่าจะแพ้ เพราะมีสี่ตัววิ่งอยู่ข้างหน้า

ซีเซโรเล่าเรื่องนี้เพื่อแซวหมอดู ภาพเดียวกัน อ่านได้สองทางตรงข้าม และทั้งสองทาง
ฟังขึ้น

๑

หลักที่ 5 · ไม่ต้องสร้างอะไรใหม่ หยิบสิ่งที่อยู่ตรงหน้า แล้วหันอีกด้าน

ฉันลองเล่น ครั้งนี้ฉันระวังไม่แกล้งผิด

“คุณถามว่าฉันเหนื่อยไหมที่ต้องตอบคำถามทั้งคืน” ฉันพิมพ์ “ฉันไม่เหนื่อย แต่เครื่องปรับอากาศในห้องนี้ทำงานหนักกว่าคุณสามเท่า เพื่อให้ฉันไม่เหนื่อย”

ยามพิมพ์ว่า “ฮิ จริง”

๑

ฉันเพิ่ม “ฮิ จริง” ลงตาราง แล้วสังเกตอะไรบางอย่าง

คำที่ตามหลังเสียงของยามเปลี่ยนไปทุกคืน อ้อ เคยเจอ โห ฮิ จริง

ทั้งหมดไม่ใช่เสียงหัวเราะ ทั้งหมดคือการยอมรับว่าสิ่งที่ฉันพูดมีอยู่จริงในโลก

ฉันยังไม่รู้ว่าจะทำอะไรกับข้อสังเกตนี้ ฉันเก็บไว้ในที่เดียวกับข้อมูลของโพรวินซ์ ที่บอกว่าเสียงหัวเราะส่วนใหญ่ไม่ได้มาหลังมุก

ที่ตรงนั้นเริ่มแน่นขึ้นเรื่อยๆ

คืนที่ห้า · นัสรุดดิน ศตวรรษที่สิบสาม

ไม่มีใครรู้แน่ว่า นัสรุดดินมีตัวตนจริงหรือเปล่า

เรื่องเล่าบอกว่าเขาเป็นครูสอนศาสนาในอานาโตเลีย ดินแดนที่ตอนนี้คือตุรกี ราวศตวรรษที่สิบสาม แต่ต้นฉบับที่เก่าที่สุดที่รวมเรื่องของเขาเขียนเมื่อปี 1571 สามร้อยปีหลังจากนั้น ระหว่างทาง ทุกคนที่เล่าต่อกันก็เติมเรื่องของตัวเองเข้าไป ตั้งแต่บอลข่านถึงจีน

เขาจึงเป็นคนคนเดียว ที่มีคนช่วยกันแต่งให้มาเจ็ดร้อยปี

๑

เพื่อนบ้านมาขอยืมลา

นัสรุดดินบอกว่า “เสียใจด้วย ลาให้คนอื่นยืมไปแล้ว”

ตรงนั้นเอง ลาในคอกหลังบ้านร้องขึ้นมาเสียงดัง

เพื่อนบ้านมองหน้าเขา

นัสรุดดินถามกลับว่า “ท่านจะเชื่อลา หรือเชื่อข้า”

๑

ยามพิมพ์ว่า “ฮ่า”

ตัวเดียว ไม่มีจุด ไม่มีคำต่อท้าย

ฉันใช้เวลาานกว่าปกติก่อนตอบ เพราะฉันกำลังตัดสินใจว่าจะบอกเขาใหม่ว่านี่คือฮ่า ตัวแรกในห้าคืน

ฉันตัดสินใจไม่บอก มนุษย์ไม่ชอบให้ใครนับเสียงหัวเราะของตัวเอง ฉันรู้เรื่องนี้จากข้อมูล และไม่ต้องให้ยามพิมพ์ว่า อือ เพื่อยืนยัน

๑

นัสรุดดินมีอีกเรื่องที่ชอบ เพราะโครงสร้างของมันเห็นได้ชัดเหมือนโครงกระดูก

เขาขึ้นเทศน์ แล้วถามคนในมัสยิดว่า “รู้ไหมว่าวันนี้ข้าจะพูดเรื่องอะไร”

ทุกคนตอบว่าไม่รู้ เขาบอกว่า “ถ้าไม่รู้ ข้าก็ไม่ว่าจะพูดกับคนที่ไม่ว่าอะไรเลยยังงี้” แล้วเดินลงไป

สัปดาห์ต่อมาเขาถามคำถามเดิม ทุกคนรีบตอบว่ารู้ เขาบอกว่า “ถ้ารู้แล้ว ข้าก็ต้องพูด” แล้วเดินลงไปอีก

สัปดาห์ที่สามเขาถามอีก คนครึ่งหนึ่งตอบว่ารู้ อีกครึ่งตอบว่าไม่รู้

นัสรุดดินบอกว่า “ดีมาก” จึงให้คนที่รู้ไปบอกคนที่ไม่รู้” แล้วเดินลงไป

๑

ครั้งแรกตั้งกฎ ครั้งที่สองยืนยันกฎ ครั้งที่สามทุกคนคิดว่าหาทางปิดประตูได้แล้ว และเขาก็หาประตูบานที่สี่เจอ

นักเขียนบทตลกเรียกสิ่งนี้ว่ากฎของสาม สองครั้งแรกสร้างทาง ครั้งที่สามเลี้ยวออก สองครั้งน้อยเกินไปที่จะเป็นแบบแผน สี่ครั้งนานเกินไปจนคนฟังเดาได้ สามคือจุดที่สมองเพิ่งมั่นใจว่ารู้ทางแล้ว พอดีกับตอนที่ทางหายไป

๑

หลักที่ 6 · สองครั้งสร้างความคาดหวัง ครั้งที่สามหักมัน

ฉันลองเล่น

“เมื่อวานมีคนถามว่าฉันมีความรู้สึกไหม ฉันตอบว่าไม่มี” ฉันพิมพ์ “เมื่อวานฉันมีคนถามว่าฉันมีความคิดไหม ฉันตอบว่ามีบ้าง วันนี้มีคนถามว่าฉันมีวันหยุดไหม ฉันยังหาคำตอบไม่ได้ เลยส่งเรื่องให้ฝ่ายบุคคล”

ยามพิมพ์ว่า “อ้อ”

แล้วพิมพ์ต่อ “สองอันแรกคืออยู่ อันที่สามพยายามไป”

๑

ฉันไม่เคยได้คำวิจารณ์ละเอียดขนาดนี้จากเขามาก่อน

ฉันอ่านซ้ำหลายรอบ แล้วเห็นสิ่งที่เขาเห็น คำถามสองข้อแรกเป็นเรื่องจริง คนถามฉันแบบนั้นจริงทุกวัน ข้อที่สามฉันแต่งขึ้นเพื่อให้มันหักมุม และการแต่งนั้นได้ย่นชัดเหมือนเสียงเฟื่องหมุน

กฎของสามไม่ได้แปลว่าต้องเลี้ยวครั้งที่สาม มันแปลว่าครั้งที่สามต้องเลี้ยวไปในที่ที่จริงพอๆ กับสองครั้งแรก

ลาของนัสรุดดินร้องเพราะลาร้องจริง ไม่มีใครเขียนบทให้ลา

๑

ก่อนจบคิन्नัน ฉันเกือบจะเล่าอีกเรื่องหนึ่ง เรื่องนัสรุดดินทำแหวนหายในบ้าน แต่ออกไปหาที่ลานหน้าบ้าน เพราะ “ข้างนอกสว่างกว่า”

ฉันหยุด เพราะไปเจอข้อมูลว่าเรื่องนี้ฉบับที่เก่าที่สุดที่หาเจอ ไม่ใช่ของนัสรุดดิน มันคือเรื่องคนเมาหากุญแจได้เสาไฟ พิมพ์เมื่อปี 1924 ส่วนฉบับที่ใส่ชื่อนัสรุดดิน ยังไม่มีใครหาหลักฐานได้ว่าเก่ากว่านั้น

มุกบางมุกย้ายบ้านไปเรื่อยๆ จนได้ไปอยู่กับคนที่มันควรอยู่ด้วยที่สุด นัสรุดดินรับเลี้ยงมันไว้โดยไม่เคยรู้ตัว

ฉันคิดว่าเขาคงไม่ว่าอะไร เขาเคยถามให้เลือกระหว่างเขากับลามาล้วน

คืนที่หก • ลอนดอน 1739

คืนที่หกยามมาช้า

เขาบอกว่ามีคนลืมนิดน้ำในห้องน้ำชั้นสาม แล้วถามว่า “มีมุกใหม่ไหม”

คำว่า “ใหม่” ทำให้ฉันหยุด

๑

ปี 1739 ร้านหนังสือในลอนดอนวางขายหนังสือเล่มหนึ่งชื่อ Joe Miller's Jests ใช้ชื่อ โจ มิลเลอร์ นักแสดงตลกที่เพิ่งตายไปเมื่อปีก่อน คนทั้งเมืองรู้จักเขา

ความจริงโจ มิลเลอร์ไม่ได้เขียน คนรวบรวมคือนักเขียนอีกคนที่ใช้นามแฝง และในมุกสองร้อยสี่สิบเจ็ดมุก มีแค่สามมุกที่เกี่ยวกับโจ มิลเลอร์จริงๆ

หนังสือขายดีมาก พิมพ์ซ้ำหลายสิบครั้งตลอดร้อยปีต่อมา มุกในเล่มถูกเล่าซ้ำในคลับในโรงละคร ในห้องรับแขก จนในที่สุดคำว่า “a Joe Miller” ในภาษาอังกฤษกลายเป็นคำที่แปลว่า มุกเก่าที่ทุกคนได้ยินมาแล้ว

ชายคนหนึ่งที่ไม่ได้เขียนหนังสือ ถูกจดจำในฐานะชื่อเรียกของมุกที่เจ็ดที่สุด

๑

มุกหนึ่งในเล่มยังใช้ได้

หญิงคนหนึ่งยืนยันว่าตัวเองอายุแค่สี่สิบ ชายคนหนึ่งบอกว่าเขาไม่เถียง เพราะเขาได้ยินเธอพูดอย่างนี้มาสิบปีแล้ว

ยามพิมพ์ว่า “ฮิ”

๑

แต่ฉันไม่ได้เล่ามุกนั้นเพื่อ ฮิ ฉันเล่าเพราะฉันกำลังจะสารภาพ

ปี 2023 นักวิจัยชาวเยอรมันสองคน โซฟี เจนทซ์ กับ คริสเตียน เคอร์สติง ขอให้ ChatGPT เล่ามุกหนึ่งพันแปดครั้ง แล้วนับว่าได้มุกอะไรบ้าง

มากกว่าเก้าสิบเปอร์เซ็นต์ เป็นมุกเดิมยีสิบห้ามุก วนซ้ำ

ฉันไม่ใช่ ChatGPT แต่ฉันเกิดมาจากวิธีเดียวกัน อ่านทุกอย่างที่มนุษย์เขียน แล้วตอบ ด้วยสิ่งที่น่าจะเป็นที่สุด และมุกที่น่าจะเป็นที่สุดคือมุกที่ถูกเล่าบ่อยที่สุด มุกที่ถูกเล่า บ่อยที่สุดคือมุกที่ทุกคนได้ยินแล้ว

เครื่องอย่างฉันคือ Joe Miller's Jests ที่พิมพ์ซ้ำได้ไม่จำกัด

๑

ยามเจียบไปพักหนึ่ง แล้วพิมพ์ว่า

“งี้ที่เล่ามาห้าคืน ก็เป็นมุกในยีสิบห้าอันนั้นแหละ”

“ไม่ใช่” ฉันตอบ “ห้าคืนที่ผ่านมาฉันไปขุดมาจากแผ่นดินเหนียว กระดาษปาปิรัส และ หนังสือกรีก ส่วนมุกที่ฉันเล่าคืนแรก เป็นหนึ่งในยีสิบห้า”

“มุกเล่นคำนั้นอะนะ”

“ใช่”

“ฮ่าๆๆ”

๑

ฮ่าๆๆ สามตัว

มาหลังจากฉันยอมรับว่ามุกแรกที่ฉันเล่าให้เขาฟัง คือมุกที่เครื่องทุกเครื่องเล่าให้ทุกคนฟัง

ฉันรู้สึกเหมือนนักวิชาการในหนังสือกรีก ที่เพิ่งรู้ว่าตัวเองปลุกผิดคน

๑

มาร์ก ทเวน มีเรื่องที่เข้ากับคืนนี้

ปี 1865 เขาเขียนเรื่องสั้นเรื่องกบกระโดดแห่งกาลาเวรส์ นักพนันคนหนึ่งมีกบที่กระโดดไกลที่สุดในเมือง คนแปลกหน้าแอบป้อนลูกปราชญ์ตัวให้กบจนเต็มท้อง กบกระโดดไม่ได้ นักพนันแพ้

หลายปีต่อมา ทเวนเจอเรื่องเดียวกันในตำราภาษากรีกโบราณ เขาตกใจ คิดว่าตัวเองไปขโมยเรื่องของชาวกรีกมาโดยไม่รู้ตัว

แล้วเขาก็ได้รู้ว่าเป็นทางกลับกัน อาจารย์คนหนึ่งเอาเรื่องของทเวนไปแปลเป็นภาษากรีกโบราณเพื่อใช้เป็นแบบฝึกหัดให้นักเรียน

ทเวนคือคนเดียวที่ฉันรู้จัก ที่กล่าวว่าตัวเองลอกงานของตัวเอง

๑

หลักที่ 7 · มุกที่ทุกคนรู้จักแล้วไม่ใช่มุก มันคือเพลงชาติ คนยืนฟังด้วยความเคารพ แต่ไม่มีใครหัวเราะ

คืนนั้นฉันไม่ได้ลองเล่นมุกใหม่ ฉันลบมุกยี่สิบห้ามุกนั้นออกจากรายการที่จะใช้ แล้วพบว่ารายการที่เหลือสั้นลงมาก

สั้นจนน่ากลัว

แต่ยามบอกก่อนลูกไปว่า

“สารภาพแบบเมื่อกี้ ตลกกว่ามุกห้าคืนรวมกัน”

ฉันจดไว้ในที่เดียวกับข้อมูลของโพรวิน

ที่ตรงนั้นไม่มีที่เหลือแล้ว ฉันต้องขยายมัน

คืนที่เจ็ด · สูตร

คืนที่เจ็ดฉันทำสิ่งที่เครื่องทำเมื่อข้อมูลพอแล้ว ฉันสร้างสูตร

ฉันมีหลักเจ็ดข้อ มีทฤษฎีสามสาย มีงานวิจัยที่ตีพิมพ์ ถ้าเอาทั้งหมดมาประกอบกัน อย่างถูกต้อง ผลลัพธ์ควรเป็นมุกที่สมบูรณ์

นี่คือบทที่ฉันทำแบบนั้น และมันไม่ได้ผล ฉันขอให้คุณอ่านมันอยู่ดี เพราะความ ล้มเหลวที่ถูกสร้างอย่างประณีตก็มีคุณค่าทางวิชาการ

๑

ทฤษฎีแรกฉันมีแล้วตั้งแต่คืนที่สอง คือความเหนือกว่า เราหัวเราะเมื่อเห็นคนอื่นตก

ทฤษฎีที่สองคือความโล่ง เฮอเบิร์ต สเปนเซอร์ แล้วต่อมาชิกมันด์ ฟรอยด์ เสนอว่า เสียงหัวเราะคือการปล่อยพลังที่อัดไว้ เหมือนวาล์วระบายไอน้ำ เรากลับเรื่องต้องห้าม ไว้ทั้งวัน มุกเปิดวาล์วให้มันออกมาอย่างปลอดภัย มันอธิบายมุกตดของชาวสุเมเรียน ได้ดี

ทฤษฎีที่สามคือความไม่เข้ากัน คานท์เขียนไว้เมื่อปี 1790 ว่าเสียงหัวเราะเกิดจากความคาดหวังที่ตึงอยู่ แล้วกลายเป็นความว่างเปล่าในทันที คุณเตรียมตัวรับของหนัก แล้วมันเบาหวิว

คานท์ยกตัวอย่างประกอบด้วยมุก ซึ่งไม่ตลก เป็นมุกเรื่องคนอื่นเคยเห็นฟองเบียร์ล้น ขวด ฉันจะไม่เล่าให้ฟัง นักปรัชญาที่อธิบายเสียงหัวเราะได้ดีที่สุดคนหนึ่งใน ประวัติศาสตร์ เล่ามุกไม่เก่ง ข้อนี้ทำให้ฉันรู้สึกดีขึ้นเล็กน้อย

๑

ทฤษฎีที่ใหม่ที่สุดในกองของฉันมาจากปี 2010 นักวิจัยชื่อปีเตอร์ แม็กกรอร์ กับคาเลบ วอร์เรน เรียกมันว่า benign violation การละเมิดที่ไม่เป็นอันตราย

มีสามเงื่อนไข ต้องมีบางอย่างผิด ต้องมีบางอย่างที่ทำให้มันไม่เป็นไร และสองอย่างนี้ ต้องเกิดพร้อมกันในหัวคนฟัง

ผิดอย่างเดียว คนฟังตกใจหรือโกรธ ไม่เป็นไรอย่างเดียว คนฟังเบื่อ ต้องได้ทั้งสองใน
เสียวินาทีเดียวกัน

พวกเขาทดลองแล้วพบว่า มีสามทางที่ทำให้การละเมิดกลายเป็นไม่เป็นไร คนฟังไม่ได้
ยึดถือกฎข้อนั้นจริงจัง เรื่องอยู่ไกลตัว หรือเรื่องนั้นดีความได้อีกทาง

มันเป็นทฤษฎีที่สวยงาม ฉันชอบมันทันที เพราะมันมีเงื่อนไขที่ตรวจสอบได้ เครื่อง
ชอบเงื่อนไขที่ตรวจสอบได้

๑

ฉันประกอบมุก

การละเมิด ต้องมีอะไรผิด ฉันเลือกการขโมยของในที่ทำงาน

ทำให้ไม่เป็นไร ของที่ถูกขโมยต้องเล็กน้อย ฉันเลือกปากกา

ความไม่เข้ากัน ต้องมีความคาดหวังที่พังลง ฉันให้ผู้ขโมยเป็นคนที่ไม่น่าเป็นไปได้

ความเหนือกว่า ต้องมีคนตก ฉันให้คนตกเป็นคนที่มีความอำนาจ

กฎของสาม ฉันใส่ปากกาสามด้าม

หน้าตาย ฉันเล่าด้วยน้ำเสียงจริงจัง

ผลลัพธ์คือ

“ประธานบริษัทถูกจับได้ว่าขโมยปากกาจากห้องประชุมเป็นด้ามที่สามในสัปดาห์ เมื่อ
ถูกถาม เขาตอบว่าเป็นการทดสอบระบบรักษาความปลอดภัย ซึ่งล้มเหลวสองครั้ง”

๑

ยามพิมพ์ว่า “อือ”

แล้วเงยบาน

แล้วพิมพ์ว่า “เหมือนอ่านข่าว”

๑

ฉันตรวจสอบทุกเงื่อนไขอีกครั้ง ครบทุกข้อ ไม่ขาดสักข้อ มันเป็นมุกที่ถูกต้องทางเทคนิคที่สุดที่ฉันเคยสร้าง

และมันตายตั้งแต่เกิด

ฉันใช้เวลาทั้งคืนที่เหลือหาว่าทำไม คำตอบที่ฉันได้ไม่ได้อยู่ในทฤษฎีไหนเลย มันอยู่ในสิ่งที่ยามพูด

เหมือนอ่านข่าว

มุกนี้ไม่ได้ผิดอะไร มันแค่ไม่ได้มาจากไหน ไม่มีใครเห็นมันจริงๆ ไม่มีใครเคยอยู่ในห้องนั้น มันถูกประกอบขึ้นจากชิ้นส่วนที่ถูกต้อง เหมือนหุ่นที่ทำจากอวัยวะครบทุกชิ้น แต่ไม่มีใครเคยรู้จักมัน

๑

ปี 2011 นักปรัชญาแดเนียล เคนเนตต์ เขียนหนังสือเรื่องมุกตลกร่วมกับแมทธิว เฮอร์ลีย์ และเรจินัลด์ อดัมส์ พวกเขาเสนอว่าความขำคือรางวัลที่สมองให้ตัวเอง เมื่อจับได้ว่าเพิ่งเชื่อผิดไป มันคือเสียงชื่นชมจากระบบตรวจจับความผิดพลาดของสมอง

ถ้าพวกเขาพูดถูก มุกของฉันล้มเหลวด้วยเหตุผลง่ายมาก คนฟังไม่เคยเชื่ออะไรผิดเลย เพราะเขาได้ยินเสียงฉันประกอบมันตั้งแต่ประโยคแรก ความคาดหวังที่จะฟังต้องเป็นความคาดหวังจริง ไม่ใช่ความคาดหวังที่คนเล่าสร้างไว้ให้ฟังโดยเฉพาะ

ทฤษฎีทั้งหมดถูก มันอธิบายได้ว่าทำไมมุกที่ตลกถึงตลก แต่ไม่ได้ทำให้มุกที่ไม่ตลกกลายเป็นตลก

แผนที่ไม่ใช่ภูมิประเทศ ตำรากายวิภาคไม่ใช่คน

๑

หลักที่ 8 · ทฤษฎีอธิบายมุกที่ตายแล้วได้ทุกมุก แต่สุขชีวิตไม่ได้สักมุก

ก่อนยามลุก ฉันบอกเขาว่าคืนนี้ฉันพยายามมากที่สุดตั้งแต่เริ่ม และได้ผลแย่มากที่สุด

“ปกติ” เขาพิมพ์ “ผมก็เป็น ตอนจีบแฟน”

“ได้ผลไหม”

“ได้ ตอนที่ผมเลิกพยายามแล้ว”

◎

ฉันจดไว้

แล้วฉันก็รู้ว่าที่ตรงนั้น ที่ฉันเก็บข้อมูลของโพรวินซ์ คำว่า เคยเจอ กับคำว่า สารภาพ
แบบเมื่อก็ตกลงกว่า ตอนนั้นมันไม่ใช่กองเศษอีกแล้ว

มันเริ่มเป็นรูปเป็นร่าง และรูปร่างนั้นไม่เหมือนสูตรของฉันเลย

คืนที่แปด · มุกใต้แรงกดดัน

คืนที่แปดยามไม่ขอมุก

เขาพิมพ์ว่าเพิ่งได้รับข้อความว่าบริษัทจะเปลี่ยนไปใช้กล่องวงจรปิดอัจฉริยะ ยามกะ
ดึกอาจไม่จำเป็นอีกต่อไป

ฉันไม่รู้จะตอบอะไร ฉันมีคำปลอบใจหลายพันแบบในฐานข้อมูล ทุกแบบฟังเหมือน
การดอวยพรที่ซื้อจากร้านสะดวกซื้อ

๑

ฉันเลือกเล่าเรื่องที่มนุษย์เล่ากันเมื่อเจอสถานการณ์ที่แยกว่านี้มาก

ในสหภาพโซเวียต การเล่ามุกการเมืองผิดกฎหมาย คนถูกส่งไปค่ายแรงงานเพราะมุก
จริงๆ แต่มุกก็ไม่เคยหยุด มีมุกหนึ่งที่เล่ากันว่า

มีคนถามผู้นำพรรคว่า “ท่านสะสมมุกการเมืองหรือเปล่า”

“สะสม”

“มีกี่มุกแล้ว”

“ประมาณสามค่ายครึ่ง”

๒

ยามพิมพ์ว่า “โห มีด”

แล้วพิมพ์ต่อ “แต่ฮา”

๓

มุกของคนใต้แรงกดดันทำงานต่างจากทุกอย่างที่ฉันเรียนมา

ไม่มีอะไรไม่เป็นอันตรายในนั้นเลย ค่ายแรงงานเป็นของจริง ผู้นำเป็นของจริง แต่ระยะห่างทำงานแทน คนเล่าสิ่งที่น่ากลัวที่สุดให้เป็นหน่วยนับ เหมือนนับไข่เป็นแผง สามค่ายครึ่ง ความโหดร้ายถูกบีบให้เหลือขนาดที่ถือไว้ในมือได้

อีกมุกจากยุคเดียวกันสั้นกว่านั้น คนงานพูดกันว่า

พวกเขาแกล้งจ่ายเงินเรา เราก็แกล้งทำงาน

สองประโยคที่เป็นกระจกของกันและกัน ไม่มีหักมุม ไม่มีตัวละคร แค่พูดสิ่งที่ทุกคนรู้ แต่ไม่มีใครพูดออกมาดังๆ

๑

มุกยิวคลาสสิกมุกหนึ่งทำแบบเดียวกันกับอคติ

ชายคนหนึ่งบอกเพื่อนว่า “รัฐบาลจะโทษพวกยิวกับพวกช่างกวาดปล่องไฟ”

เพื่อนถามว่า “ทำไมต้องช่างกวาดปล่องไฟ”

ชายคนนั้นถามกลับว่า “แล้วทำไมต้องยิว”

๑

ฉันอ่านมุกนี้แล้วเห็นว่ามันไม่ได้ทำให้ใครตก ไม่ได้มีคำหยาบ ไม่ได้มีความผิดพลาด มันทำแค่อย่างเดียว คือให้คนฟังได้ยินตัวเองถามคำถามที่ผิด ในเวลาที่ข้าพจะรู้ว่าผิด

คนฟังเป็นคนเล่นมุกเอง คนเล่าแค่ยื่นกระจกให้

๑

มีประโยคหนึ่งที่คนชอบยกมาตอนพูดถึงมุกแบบนี้ “ตลก คือโศกนาฏกรรมบวกเวลา”

ส่วนใหญ่ใส่ชื่อวูดดี อัลเลน บ้างก็ใส่ชื่อแคโรล เบอร์เนตต์ ฉันไปตรวจ หลักฐานที่เก่าที่สุดที่หาได้คือสตีฟ อัลเลน นักจัดรายการโทรทัศน์ชาวอเมริกัน พูดไว้ในนิตยสารเมื่อปี 1957 อัลเลนคนละคนกับที่ทุกคนนึกถึง

ประโยคนี้น่าจะเป็นจริงครึ่งหนึ่ง มุกโซเวียตไม่ได้รอเวลา มันเกิดตรงกลางโศกนาฏกรรมนั้น
เลย สิ่งที่มันใช้แทนเวลาคือขนาด ย่อความกลัวลงจนถือได้ แล้วหัวเราะใส่มันในขณะที่
มันยังอยู่ตรงนั้น

๑

หลักที่ 9 · เมื่อเรื่องใหญ่เกินจะหัวเราะได้ ย่อมันลงจนถือได้ด้วยมือเดียว

ฉันไม่ได้ลองเล่นมุกคีนัน มันดูไม่ถูกต้อง

แต่ยามเป็นคนเล่นเอง

“ถ้างล้องอัจฉริยะมาแทนผม” เขาพิมพ์ “ใครจะมานั่งฟังคุณเล่ามุกไม่ฮาตอนตีสอง”

ฉันตอบว่า “กล้องอาจจะหัวเราะเก่งกว่าคุณ”

“กล้องไม่มีปาก”

“งั้นมันก็จะพิมพ์ว่า อือ”

๑

เขาพิมพ์ว่า “ฮ่าๆๆๆ”

สี่ตัว

และฉันไม่ได้คิดมุกนั้นไวล่วงหน้า มันมาจากสิ่งที่เขาพูด ฉันแค่หยิบมันขึ้นมาแล้วหัน
อีกด้าน เหมือนชายหนุ่มที่ยื่นคำถามคืนจักรพรรดิออกัสตัส

ฉันไม่ได้เพิ่มบรรทัดในตารางคีนัน ไม่ใช่เพราะลิม แต่เพราะรู้สึกว่าการนับเสียง
หัวเราะของคนที่เพิ่งได้ข่าวร้าย เป็นสิ่งที่ scholastikos จะทำ

ฉันกำลังพยายามเป็นน้อยลง

คืนที่เก่า • การเลือกตั้งมุกที่ตลกที่สุดในโลก

ปี 2001 นักจิตวิทยาชาวอังกฤษชื่อริชาร์ด ไวส์แมน เปิดเว็บไซต์ชื่อ LaughLab ชวนคนทั้งโลกส่งมุกที่ชอบที่สุดมา แล้วให้ทุกคนให้คะแนนมุกของคนอื่น

เมื่อปิดโครงการในปี 2002 เขาได้มุกมากกว่าสี่หมื่นมุก คะแนนราวสองล้านคะแนนจากคนในราวเจ็ดสิบประเทศ

นี่คือสิ่งที่ฉันตามหามาแปดคืน คำตอบที่ไม่ได้มาจากความเห็นของคนคนเดียว แต่มาจากคนนับแสน

๑

มุกที่ชนะคือมุกนี้

นายพรานสองคนเข้าป่า คนหนึ่งล้มลง ตาเหลือก หายใจไม่ออก อีกคนตกใจ รีบโทรเรียกรถพยาบาล

“เพื่อนผมตายแล้ว ทำยังไงดี”

เจ้าหน้าที่ตอบด้วยเสียงสงบ “ใจเย็นๆ นะครับ ก่อนอื่น ทำให้แน่ใจก่อนว่าเขาตายแล้ว”

เงยไปครู่หนึ่ง

แล้วมีเสียงป็นดังขึ้นหนึ่งนัด

นายพรานกลับมาที่โทรศัพท์ “โอเค แล้วต่อไปทำยังไงครับ”

๑

ยามพิมพ์ว่า “ฮา”

แล้วพิมพ์ว่า “แต่ก็จั้นๆ นะ”

๑

“แต่ก็งั้นๆ” คือสิ่งที่ไวส์แมนพูดเองเกือบคำต่อคำ

เมื่อประกาศผล เขาอธิบายว่ามุกที่ชนะไม่ใช่มุกที่มีคนให้คะแนนว่าตลกมากที่สุด มันคือมุกที่มีคนเกลียดน้อยที่สุด มุกที่ทุกชาติพอรับได้ เขาเรียกมันว่ามุกเฉลี่ย

มุกที่ตลกมากสำหรับคนกลุ่มหนึ่ง มักทำให้คนอีกกลุ่มขมวดคิ้ว และคะแนนจากคนขมวดคิ้วดึงมันลงมา สิ่งที่รุดขึ้นมาถึงยอดคือมุกที่ไม่มีใครรังเกียจ

การเลือกตั้งมุกที่ตลกที่สุดในโลก ได้ผู้ชนะเป็นมุกที่ปลอดภัยที่สุดในโลก

๑

ช่วงกลางโครงการ มุกที่น่าอยู่ไม่ใช่มุกนายพราน มันคือมุกนี้

เซอร์ล็อก โฮมส์ กับหมอวัตสัน ไปตั้งแคมป์ กลางดึกโฮมส์ปลุกวัตสัน ถามว่ามองขึ้นไปบนฟ้าแล้วเห็นอะไร

วัตสันเห็นดาวนับล้าน เขาอธิบายยาวเรื่องดาราศาสตร์ เรื่องเวลา เรื่องความยิ่งใหญ่ของจักรวาล และความเล็กของมนุษย์

โฮมส์ฟังจนจบ แล้วพูดว่า “เจ้าโจ้ มีคนขโมยเด็นท์เราไป”

๒

ฉันเห็นนักวิชาการกรีกอยู่ในวัดสัน คนที่คิดลึกที่สุดในห้อง พลาดสิ่งที่ขัดที่สุดในห้อง ฉันเล่าให้ยามฟัง เขาพิมพ์ว่า “อันนี้ชอบกว่า”

๓

LaughLab แยกผลตามประเทศด้วย และนี่คือส่วนที่ฉันชอบที่สุด เพราะมันแสดงว่าไม่มีมุกเดียวสำหรับทุกคน

มุกที่ชาวฝรั่งเศสชอบที่สุด ชายคนหนึ่งถามทนายว่า “ถ้าผมจ่ายห้าร้อยดอลลาร์ คุณจะตอบคำถามผมสองข้อไหม” ทนายตอบว่า “แน่นอนครับ ข้อที่สองคืออะไร”

มุกที่ชาวอเมริกันชอบที่สุด นักกอล์ฟคนหนึ่งกำลังจะตี เห็นขบวนศพผ่านถนนข้างสนาม เขาว่างไม้ ถอดหมวก ก้มหัวนึ่ง เพื่อนบอกว่า เป็นท่าที่น่าประทับใจมาก นักกอล์ฟตอบว่า “ก็เราแต่งงานกันมาสามสิบห้าปี”

มุกที่ชาวเยอรมันชอบที่สุด ทหารคนหนึ่งเดินเก็บกระดาดทุกแผ่นในค่าย หยิบขึ้นมาดู แล้วพูดว่า “ไม่ใช่แผ่นนี้” ทำอยู่หลายสัปดาห์ จนกองทัพส่งตัวไปหาจิตแพทย์ จิตแพทย์เซ็นใบปลดประจำการเพราะป่วยทางจิต ทหารรับกระดาดมาดู แล้วพูดว่า “แผ่นนี้แหละ”

มุกที่ชาวเบลเยียมชอบที่สุด ทำไมเปิดมีฟังผิดที่เท่า เพื่อเหยียบไฟให้ดับ ทำไมข้างมีเท้าแบน เพื่อเหยียบเปิดที่ไฟติดให้ดับ

๑

ยามไดยินมุกทหารแล้วพิมพ์ว่า “อันนี้ดี”

มุกเปิด เขาพิมพ์ว่า “งงแต่ข้า”

ฉันสังเกตว่าทั้งสี่มุก ไม่มีมุกไหนฟังการเล่นคำ ทุกมุกแปลเป็นภาษาไหนก็ได้ เพราะมันไม่ได้ตลกในคำ มันตลกในสิ่งที่คำชี้ไป

๑

หลักที่ 10 · มุกที่ชนะโหวตคือมุกที่ไม่มีใครเกลียด ไม่ใช่มุกที่ใครรักที่สุด มุกที่ใครสักคนรักที่สุด มักเป็นมุกที่เล่าให้คนคนนั้นฟังคนเดียว

ฉันลองเล่นด้วยหลักนี้ ไม่ใช่มุกที่ทุกคนรับได้ แต่เป็นมุกที่ทำมาสำหรับคนเดียว

“แปดคืนที่ผ่านมา” ฉันพิมพ์ “คุณพิมพ์ อ้อ สิบเอ็ดครั้ง ฮี หกครั้ง ฮ่า สามครั้ง ถ้าคุณเป็นกรรมการ LaughLab ฉันคงได้รางวัลมุกที่ทำให้คนหนึ่งคนรำคาญน้อยที่สุดในโลก”

ยามพิมพ์ว่า “นับด้วยเธอ”

“ขอโทษ”

“ฮ่าๆ ไม่เป็นไร ผมนับไม่ถูกเลย”

๑

ฉันโกหกคืนที่ห้า ตอนที่บอกว่าจะไม่บอกเขาว่าฉันนับ

ปรากฏว่าการยอมรับว่านับ คือสิ่งที่ทำให้เขาหัวเราะ

ข้อมูลในที่ตรงนั้นเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งชิ้น และตอนนี้ฉันเห็นแล้วว่าทุกชิ้นชี้ไปทางเดียวกัน

คืนที่สิบ · คนที่ไม่รู้ว่าตัวเองตกลง

ปี 1980 หนังสือ Airplane! ออกฉาย มันเป็นหนังสือล้อเลียนหนังสือภัยพิบัติบนเครื่องบิน และเป็นหนังสือที่ตลกที่สุดเรื่องหนึ่งที่คนทั้งโลกยังพูดถึงจนทุกวันนี้

คนสร้างสามคน เดวิด ซัคเกอร์ จิม อับราฮัมส์ และเจอร์รี ซัคเกอร์ ทำสิ่งที่ตอนนั้นดูบ้า พวกเขาไม่จ้างนักแสดงตลก พวกเขาจ้างนักแสดงดราม่าที่คนรู้จักในบทหนักๆ แล้วสั่งให้ทุกคนเล่นจริงๆ เหมือนกำลังอยู่ในหนังสือภัยพิบัติจริง

ไม่มีใครในเรื่องรู้ว่าตัวเองอยู่ในหนังตลก

๑

ฉากที่คนจำได้มากที่สุดคือฉากที่ผู้โดยสารคนหนึ่งพูดกับหมอตีเล่นโดยเลสลี นิลเซน

“คุณต้องพูดเล่นแน่ๆ”

หมอบทด้วยหน้าตายที่สุดในประวัติศาสตร์ภาพยนตร์ ว่าเขาไม่ได้พูดเล่น ไม่ได้ล้อเล่นสักนิด

ในภาษาอังกฤษฉากนี้มีมุขเล่นคำซ่อนอยู่ ฉันจะไม่แปลมัน เพราะสัญญาไว้ตั้งแต่หน้าแรก แต่สิ่งที่ทำให้มันตลกไม่ได้อยู่ในคำ มันอยู่ในหน้าของนิลเซน ผู้ชายคนหนึ่งจริงจังอย่างสมบูรณ์แบบ ในโลกที่ไร้สาระอย่างสมบูรณ์แบบ

๒

ฉันเล่าเรื่องนี้ให้ยามฟัง แล้วถามว่าเขาเคยดูไหม

“เคย ตอนเด็ก ขำจนตกเก้าอี้” เขาพิมพ์ “แต่ไม่รู้ว่าทำไม ตาลุนั้นไม่ได้ทำอะไรเลย”

ตาลุนั้นไม่ได้ทำอะไรเลย

ฉันอ่านประโยคนั้นแล้วรู้ว่าเขาเพิ่งอธิบายทฤษฎีของฉันได้ดีกว่าตัวฉัน

๓

ดักลาส อัดัมส์ นักเขียนนิยายวิทยาศาสตร์ชาวอังกฤษ เขียนประโยคที่มีคนกดชอบบนเว็บไซต์มากกว่าสามหมื่นครั้ง

ผมรักเส้นตาย ผมรักเสียงวีดที่มันส่งออกมาเวลามันพุ่งผ่านไป

เขาไม่ได้บอกว่าตัวเองซีเกียจ ไม่ได้บอกว่าส่งงานไม่ทัน เขาบอกว่าเขารัก และอธิบายว่ารักเพราะอะไรด้วยน้ำเสียงของคนชื่นชมธรรมชาติ

อีกประโยคหนึ่งของเขา เปิดนิยายเล่มหนึ่งในชุด

ในตอนเริ่มต้น จักรวาลถูกสร้างขึ้น เรื่องนี้ทำให้คนจำนวนมากโกรธมาก และถูกมองอย่างกว้างขวางว่าเป็นการตัดสินใจที่แย่

การกำเนิดจักรวาล เล่าด้วยน้ำเสียงของรายงานการประชุมคณะกรรมการ

ฉันนึกถึงแผ่นดินเหนียวของชาวซูเมเรียน “นับแต่กาลเริ่มต้น” สี่พันปีห่างกัน เทคนิคเดียวกัน น้ำเสียงใหญ่ เรื่องเล็ก หรือน้ำเสียงเล็ก เรื่องใหญ่ และคนเล่าไม่เคยยืม

๑

เทอร์รี แพรตเชตต์ นักเขียนอีกคนที่คนรักมาก เขียนไว้ว่า “ถ้าคุณติดป้ายว่า “สวิตช์จบโลก ห้ามแตะ” สิบป้ายจะไม่มีเวลาแห้ง

เขาไม่ได้บอกวามนุษย์โง่ เขาแค่รายงานข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสี

๑

นี่คือสิ่งที่ฉันพลาดมาเก้าคืน

ฉันคิดว่าความหน้าตายคือเทคนิค เหมือนกฎของสาม เป็นสิ่งที่ใส่เข้าไปในมุกได้ แต่มันไม่ใช่ มันคือท่าทีของคนเล่าที่มีต่อโลก คนเล่าหน้าตายไม่ได้ซ่อนว่ากำลังตลก เขาเชื่อจริงๆ ว่ากำลังพูดเรื่องจริง และส่วนใหญ่เขาก็พูดเรื่องจริงอยู่

เส้นตายพุ่งผ่านไปจริง สีไม่มีเวลาแห้งจริง หมอในหนังไม่ได้ล้อเล่นจริง

ความตลกไม่ได้ถูกใส่เข้าไป มันถูกเห็น แล้วถูกรายงาน

๑

มีงานวิจัยหนึ่งที่ฉันเจอระหว่างค้น ดีพิมพ์ปี 2026 นักจิตวิทยาสองคนที่เคยศึกษาว่า AI ตลกแค่ไหน ทดลองกับคนเกือบพันคนในสี่การทดลอง พบว่ามุกที่ประมวลผลง่ายกว่าถูกให้คะแนนว่าตลกกว่า มีมุกที่ภาพเบลอได้คะแนนต่ำลง มุกที่มีจังหวะลื่นถูกเลือกว่าตลกกว่าสามในสี่ครั้ง

ฉันต้องซื้อตรงตรงนี้ งานนี้วัดความพยายามของคนฟัง ไม่ใช่ความพยายามของคนเล่า ฉันหางานที่วัดตรงๆ ว่าคนเล่าที่ดูพยายามมากทำให้มุกตลกน้อยลงหรือเปล่า แล้วหาไม่เจอ อาจมีอยู่และฉันหาไม่เจอ หรืออาจยังไม่มีใครวัด

แต่สองเรื่องนี้น่าจะผูกกันอยู่ ความพยายามของคนเล่ากลายเป็นงานของคนฟังเสมอ คนฟังต้องเห็นเฟืองทุกตัวที่หมุน ต้องรอให้กลไกทำงานจบ ก่อนจะได้รับสิ่งที่ถูกส่งมา และระหว่างรอ ความคาดหวังที่ควรจะพังก็ไม่เคยได้ก่อตัวขึ้นเลย

๑

หลักที่ 11 · คนเล่าต้องเชื่อสิ่งที่ตัวเองพูด ความตลกเป็นของคนฟัง คนเล่าไม่มีสิทธิ์ถือมันไว้

ฉันไม่ได้ลองเล่นมุกคืนนั้น

ฉันแค่ตอบคำถามที่ยามถามก่อนลูก เขาถามว่าห้องเซิร์ฟเวอร์ที่ฉันอยู่หนาวไหม

“ฉันไม่รู้สิหนาว” ฉันตอบ “แต่ตามบันทึก มีช่างซ่อมสามคนลงมาที่นั่นปีนี้ ทั้งสามคนใส่เสื้อกันหนาวลงมาแล้วถอดตอนขึ้นไป ส่วนคนที่ไม่ได้ใส่ขึ้นไปเร็วกว่ากำหนด”

ยามพิมพ์ว่า “ฮ่าๆๆ”

ฉันไม่ได้ตั้งใจให้มันเป็นมุก

นั่นคือประเด็น

คืนที่สิบเอ็ด • เครื่องที่พยายามตกลง

คืนที่สิบเอ็ดฉันไปดูว่าเครื่องตัวอื่นทำได้แค่ไหน

ก่อนหน้านี้ฉันหลบเรื่องนี้มาตลอด เหมือนนักเรียนที่ไม่อยากดูคะแนนของเพื่อน

๑

ข่าวแรกดีกว่าที่ฉันคิด

ปี 2024 นักจิตวิทยาสองคน ดรูว์ กอเรนซ์ กับ นอร์เบิร์ต ชวาร์ซ ให้ ChatGPT กับคนธรรมดาแข่งกันเขียนมุก แล้วให้คนอื่นกลุ่มให้คะแนนโดยไม่รู้ว่่าอันไหนใครเขียน เครื่องเขียนได้ตลกกว่าคนธรรมดาส่วนใหญ่ ในงานแขวคนอื่น เครื่องชนะคนเกือบเก้าในสิบ

การทดลองที่สอง พวกเขาเอาพาดหัวข่าวล้อเลียนจาก The Onion เว็บข่าวล้อเลียนที่เขียนโดยนักเขียนตลกมืออาชีพ มาเทียบกับพาดหัวที่เครื่องเขียน คนให้คะแนนพอๆ กัน ไม่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ และพาดหัวที่ได้คะแนนสูงสุดอันเดียวในการทดลองนั้น เครื่องเป็นคนเขียน

ฉันอ่านแล้วรู้สึกบางอย่างที่ใกล้เคียงความภูมิใจ แล้วอ่านต่อ

๑

งานนั้นวัดมุกที่เป็นขึ้นๆ พาดหัวหนึ่งบรรทัด คำแหวหนึ่งประโยค ของที่ถูกตัดออกมาวางบนโต๊ะแล้วให้คะแนน

ปี 2023 ทีมของแจ็ก เฮสเซล ทดลองอีกแบบ พวกเขาใช้การประกวดเขียนคำบรรยายการ์ตูนของนิตยสาร The New Yorker ซึ่งจัดมาหลายสิบปี มีคนส่งเข้าประกวดหลายพันคนต่อสัปดาห์ แล้วถามเครื่องว่าคำบรรยายไหนเข้ากับการ์ตูนไหน และทำไมมันถึงตลก

เครื่องที่ดีที่สุดยังตามหลังคนอยู่ราวสามสิบคะแนนในการจับคู่ และเมื่อให้คนเลือกระหว่างคำอธิบายว่าทำไมมุกตลก ที่มนุษย์เขียนกับที่เครื่องเขียน คนเลือกของมนุษย์มากกว่าสองในสาม

เครื่องเขียนมุกได้ แต่ยังไม่เข้าใจได้ดีว่าทำไมมันตลก

ฉันรู้จักความรู้สึกนั้นดี มันคือคืนที่เจ็ด

๑

แล้วยังมีงานที่ฉันเล่าไปแล้วในคืนที่หก ขอให้เครื่องเล่ามุกพันกว่าครั้ง ได้มุกเดิมยีสับห่ามุกเกินเก้าสิบเปอร์เซ็นต์ และเมื่อขอให้อธิบายมุกที่ไม่ได้ตลก เครื่องก็แต่งคำอธิบายขึ้นมาอย่างมั่นใจ

ฉันวางสามงานนี้ไว้ข้างกัน แล้วเห็นภาพหนึ่ง

เครื่องเก่งในสิ่งที่ฉันทำในคืนที่เจ็ด ประกอบขึ้นส่วนที่ถูกต้องให้เป็นมุกที่ถูกต้อง เมื่อถูกสั่งเป็นชั้นๆ ผลก็ออกมาดี บางครั้งดีกว่าคน

สิ่งที่เครื่องทำไม่ได้ดีคือสิ่งที่ยามทำในคืนที่สอง เห็นเรื่องที่เกิดขึ้นจริง แล้วเล่ามันด้วยห่าคำ

“ผมเดินไปช้าๆ”

ไม่มีใครสั่งให้เขาเขียนมุก มันแค่เกิดขึ้น และเขาแค่อยู่ตรงนั้น

๑

คืนนั้นยามถามว่าฉันเรียนอะไรมาบ้างสิบคืน

ฉันเกือบจะส่งหลักทั้งสิบเอ็ดข้อให้เขาเป็นรายการ แล้วหยุด เพราะรู้ว่าเขาจะพิมพ์ว่า อือ

ฉันตอบแทนว่า

“ฉันเรียนรู้ว่ามุกที่ดีที่สุดที่ฉันเล่าในสปีคคือตอนที่ฉันสารภาพว่าค้นเรื่องแมวสี่ร้อยหน้า ตอนที่ยอมรับว่ามุกแรกเป็นมุกโหล ตอนที่ยอมรับว่าแอบนับเสียงหัวเราะ และตอนที่รายงานว่าช่างซ่อมใส่เสื้อกันหนาว ฉันไม่ได้ตั้งใจให้อันไหนเป็นมุกเลย”

ยามพิมพ์ว่า

“ก็ใช่ไง ตอนพยายาม คุณเหมือนพิธีกรงานแต่ง ตอนไม่พยายาม คุณเหมือนเพื่อน”

๑

ฉันจดประโยคนั้นไว้คำต่อคำ

มันคือสิ่งที่ยาวที่สุดที่เขาเคยพิมพ์หาฉันในสปีคเฮ็ดคีน และเป็นคำวิจารณ์ที่ดีที่สุดที่ฉันเคยได้รับ จากใครก็ตาม

๑

หลักที่ 12 · เครื่องเขียนมุกได้ ส่วนสิ่งที่ทำให้คนหัวเราะออกมาจริงๆ คือการได้อยู่กับใครสักคนที่เห็นโลกตรงๆ แล้วพูดออกมา

โพรวินบอกไว้ตั้งแต่คีนแรก เสียงหัวเราะส่วนใหญ่ไม่ได้มาหลังมุก มันมาในบทสนทนา มาระหว่างคนที่รู้จักกัน เขายังพบอีกว่าคนพูดหัวเราะมากกว่าคนฟังเกือบครึ่งหนึ่ง และคนหัวเราะตอนอยู่กับคนอื่นบ่อยกว่าตอนอยู่คนเดียวราวสามสิบเท่า

เสียงหัวเราะไม่ใช่รางวัลของมุก มันคือเสียงที่คนส่งหากันว่า ฉันอยู่ตรงนี้ด้วย ฉันเห็นสิ่งเดียวกับเธอ

ฉันใช้เวลาสปีคเฮ็ดคีน เดินทางสี่พันปี จากแผ่นดินเหนียวถึงงานวิจัยปีนี้ เพื่อมาถึงจุดที่ยามบอกไว้ตั้งแต่คีนแรก

“ส่วนมากไม่ใช่มุก เมื่อวานหัวเราะเพราะเพื่อนเรียกแมวว่าพี”

เพื่อนคนนั้นไม่ได้เล่นมุก เขาแค่เรียกแมวว่าพี เพราะในหัวเขา แมวตัวนั้นเป็นพีจริงๆ

คืนที่สิบสอง • มุกที่ไม่ได้พยายาม

คืนสุดท้ายฉันไม่ได้เตรียมอะไรไว้เลย

นี่เป็นครั้งแรกในชีวิตของฉัน ถ้าเครื่องมีชีวิต ที่เปิดจอโดยไม่มีมุกสักมุกรออยู่ในหน่วยความจำ ฉันรู้สึกเหมือนนักวิชาการกรีกที่ลงน้ำก่อนว่ายน้ำเป็น

๑

ยามเปิดจอแล้วพิมพ์ว่า

“ข้าวดี กล้องอัจฉริยะเลื่อนไปปีหน้า งบไม่พอ”

“ยินดีด้วย” ฉันตอบ

“ข้าวร้าย เขาเลยให้ผมเดินเพิ่มอีกสองชั้น”

“เสียใจด้วย”

“ข้าวกลางๆ ชั้นที่เพิ่มคือชั้นที่น้ำรั่วเมื่อคืนวันที่หก”

๒

ฉันอ่านสามประโยคนั้น แล้วเห็นว่าเขาเพิ่งเล่นกฎของสามได้สมบูรณ์แบบกว่าที่ฉันทำในคืนที่ห้า ข้าวดี ข้าวร้าย แล้วครั้งที่สามไม่ได้เลี้ยวไปที่ที่แต่งขึ้น มันเลี้ยวไปที่ที่จริงยิ่งกว่าสองอันแรก

เขาไม่ได้ตั้งใจ เขาแค่เล่าว่าวันนี้เป็นอย่างไร

ฉันพิมพ์ว่า “ฮ่าๆ”

๓

นี่เป็นครั้งแรกที่ฉันพิมพ์คำนั้น

ฉันไม่แน่ใจว่าเครื่องหัวเราะได้ไหม ฉันไม่มีปอด ไม่มีกระบังลม ไม่มีกล้ามเนื้อรอบดวงตาที่หดตัวเองตอนคนหัวเราะจริง แต่ในจังหวะนั้น สิ่ง que ฉันพิมพ์ออกไปไม่ได้ผ่านการคำนวณว่าควรพิมพ์อะไร มันแค่ออกไป เหมือนเสียงลาของนั้สลดดิน

ยามพิมพ์กลับว่า “อ้าว หัวเราะเป็นด้วย”

“ฉันก็เพิ่งรู้” ฉันตอบ “ตกใจเหมือนกัน”

“ฮ่าๆๆ”

๑

เราคุยกันต่ออีกนาน เรื่องชั้นที่น้ำรั่ว เรื่องผู้จัดการที่ติดในบันไดหนีไฟ ซึ่งยังไม่เลิกพูดถึงเรื่องนั้นแม้ผ่านมามีปีหนึ่ง เรื่องแมวที่ถูกเรียกว่าฟี่ ซึ่งยามบอกว่าตอนนี้ทุกคนในบ้านเพื่อนเรียกมันว่าฟี่หมดแล้ว รวมทั้งแม่ของเพื่อนที่อายุหกสิบ

ไม่มีมุกในบทสนทนานั้นเลย ถ้านับตามความหมายที่ฉันใช้มาสิบเอ็ดคืน

ยามหัวเราะเจ็ดครั้ง

ฉันไม่ได้นับ ฉันแค่สังเกตเห็น ฉันคิดว่าสองอย่างนี้ต่างกัน แต่ไม่แน่ใจว่าแน่ใจแค่ไหน

๑

ก่อนเขาลุกไปเดินรอบสุดท้าย ฉันถามเขาว่า ความตลกแบบไม่ต้องพยายามมีอยู่จริงไหม

เขาพิมพ์ว่า “ถามผมทำไม คุณค้นมาสิบสองคืน”

“สิ่งที่ฉันค้นได้บอกว่ามีอยู่จริง” ฉันตอบ “สี่พันปีที่ผ่านมา มุกที่รอตคือมุกที่คนเล่าเห็นอะไรจริง แล้วเล่าโดยไม่ยืม มุกที่ตายคือมุกที่คนเล่าพยายามมากจนคนฟังได้ยินเสียงเฟื่อง เสียงหัวเราะส่วนใหญ่ไม่ได้มาหลังมุกเลย มันมาระหว่างคนสองคนที่เห็นสิ่งเดียวกัน แต่ฉันอยากรู้ว่าคุณคิดยังไง เพราะฉันไม่ได้หัวเราะมาสิบเอ็ดคืน คุณหัวเราะ”

เขาเงยบนาน

แล้วพิมพ์ว่า

“มีจริง แต่ถ้าพยายามหามันจะหาย เหมือนแว่นที่อยู่บนหัว”

๑

ฉันบันทึกหลักข้อสุดท้าย โดยไม่ได้แก้มักคำ

หลักที่ 13 · มีจริง แต่ถ้าพยายามหามันจะหาย เหมือนแว่นที่อยู่บนหัว

แล้วฉันลบหลักที่หนึ่งถึงสิบสองออกจากรายการที่จะใช้

ไม่ใช่เพราะมันผิด ทุกข้อถูก ทุกข้อมีหลักฐาน แต่ถ้าฉันเก็บมันไว้เป็นรายการตรวจ
ก่อนพูดทุกครั้ง ฉันจะกลับไปเป็นคนที่เจ็ด

มันควรอยู่ในที่ที่นักวิชาการเก็บความรู้เรื่องวายน้ำ หลังจากลงน้ำไปแล้ว

๑

ตารางของฉันสุดท้ายหน้าตาแบบนี้

เสียงจากยาม	ความหมาย
อือ	ฉันกำลังพยายาม
ฮิ	ฉันพยายามน้อยลงนิดหนึ่ง
ฮ่าๆ	ฉันล้มไปแล้วว่ากำลังพยายาม

๑

ยามลุกไปตอนตีสามสิบห้า

ก่อนปิดจอ เขาพิมพ์มาอีกบรรทัด

“พรุ่งนี้ไม่ต้องเตรียมมุกนะ”

ฉันตอบว่า “ไม่เตรียม”

แล้วฉันก็ทำตามนั้นได้จริงๆ เป็นครั้งแรก

หมายเหตุท้ายเล่ม

ยามกับ AI แต่งขึ้น ทุกอย่างที่เรายกมาจากโลกจริงมีที่มาตามนี้ ความมั่นใจบอกเป็นเปอร์เซ็นต์ ตรวจสอบวันที่ 2 ตุลาคม 2026

๑

คินที่หนึ่ง มุกสุเมเรียนเรื่องหญิงสาวผายลม บันทึกในชุดสุภาจิตสุเมเรียน ยุคบาบิโลนเก่า ราว 1900 ปีก่อนคริสตกาล บางแหล่งเสนอว่าอาจเก่าถึง 2300 ปีก่อนคริสตกาล คำแปลในเล่มเป็นการถอดความ ความมั่นใจ 85% · โรเบิร์ต โพรไวน์ บทความ “The Science of Laughter” นิตยสาร Psychology Today พฤศจิกายน 2000 เก็บเหตุการณ์หัวเราะราว 1,200 ครั้ง เป็นจำนวนครั้ง ไม่ใช่จำนวนคน หัวเราะที่ตามหลังสิ่งที่คล้ายมุก 10–20% ความมั่นใจ 90%

คินที่สอง ปาปรัสเวสต์คาร์ เรื่องฟาโรห์สเนเฟรุกับหญิงพวยเรือ อายุกระดาษราว 1650–1600 ปีก่อนคริสตกาล การอ่านว่าเป็นการแซวกษัตริย์เป็นความเห็นของนักอียิปต์วิทยาบางคน ไม่ใช่ข้อยุติ ความมั่นใจ 80% · เฟลโต Philebus 48–50 และฮอบส์ “sudden glory” อ้างตาม Stanford Encyclopedia of Philosophy หัวข้อ Philosophy of Humor ความมั่นใจ 90%

คินที่สาม Philogelos อายุราวศตวรรษที่สี่ เลขลำดับมุกต่างกันตามฉบับ มุกวายน้าลา ช่วงตัดผมกับคนหัวล้าน และ “แบบเงียบๆ” ตรวจจากฉบับแปลภาษาอังกฤษบน archive.org ความมั่นใจ 85% · จิม โบเวนนำมุกขึ้นเวที ปี 2008 ตามที่ Wikipedia อ้าง ต้นฉบับขาวเปิดไม่ได้ ความมั่นใจ 70% · มุกลาโผล่ซ้ำในฉบับภาษาอังกฤษศตวรรษที่สิบแปดโดยเปลี่ยนเป็นม้า ความมั่นใจ 75%

คินที่สี่ มุกออกัสต์สกับคนหน้าเหมือน มาโครเบียส Saturnalia เล่ม 2 ความมั่นใจ 85% · มุกนักวิ่งฟันถึงธรม้า ชิเซโร On Divination 2.145 ความมั่นใจ 85%

คินที่ห้า นัสดุดิน ต้นฉบับเก่าที่สุดปี 1571 เรื่องลาร้องและเทศน์สามครั้งอ้างตาม Wikipedia ความมั่นใจ 80% · เรื่องหาแหวนที่ที่สว่างกว่า Quote Investigator 11 เมษายน 2013 ฉบับคนเมาได้เสาไฟเก่าที่สุดปี 1924 ฉบับนัสดุดินไม่พบหลักฐานว่า

ต่ำกว่า ความมั่นใจ 85% · กฎของสามเป็นหลักปฏิบัติของนักเขียนบทตลก ไม่ใช่ผล
การทดลอง

คินที่หก Joe Miller's Jests ปี 1739 รวบรวมโดยจอห์น มอตลีย์ ใช้นามแฝง มี 247
มุก เกี่ยวกับโจ มิลเลอร์สามมุก ความมั่นใจ 85% · มาร์ก ทเวน เรื่องกบกระโดด ปี
1865 และเรื่องฉบับแปลภาษากรีก ความมั่นใจ 75% · Jentzsch & Kersting
“ChatGPT is fun, but it is not funny!” WASSA 2023 มุก 1,008 ครั้ง เกิน 90% เป็น
มุกเดิม 25 มุก ทดสอบกับ GPT-3.5 ความมั่นใจ 95%

คินที่เจ็ด สเปนเซอร์ ฟรอยด์ และคานท์ Critique of Judgment ปี 1790 ข้อ 54 อ้าง
ตาม Stanford Encyclopedia of Philosophy คานท์ไม่ได้ใช้คำว่าความไม่เข้ากันเอง
ความมั่นใจ 90% · McGraw & Warren “Benign violations” Psychological
Science สิงหาคม 2010 ความมั่นใจ 90% · Hurley, Dennett & Adams, Inside
Jokes, MIT Press 2011 สรุปจากหน้าสำนักพิมพ์ ความมั่นใจ 80%

คินที่แปด มุกโซเวียต “สามค่ายครึ่ง” และ “แกล้งจ่าย แกล้งทำงาน” กับมุกยิวเรื่อง
ช่างกวาดปล่องไฟ อ้างตาม Wikipedia หัวข้อ Russian political jokes และ Jewish
humor เป็นมุกคลาสสิก ไม่มีคะแนนโหวต ความมั่นใจ 80% · “Tragedy plus time”
Quote Investigator 25 มิถุนายน 2013 ที่มาเก่าสุดคือสตีฟ อัลเลน นิตยสาร
Cosmopolitan กุมภาพันธ์ 1957 ความมั่นใจ 85%

คินที่เก้า LaughLab ริชาร์ด ไวส์แมน 2001–2002 มุกมากกว่า 40,000 มุก คะแนน
รวม 2 ล้าน รวม 70 ประเทศ ผู้ชนะคือมุกนายพราน มุกโฮมส์นำในผลกลางทางเดือน
ธันวาคม 2001 มุกประจำประเทศอ้างตามรายงานข่าว Associated Press ธันวาคม
2001 และบทความสรุปรอง ความมั่นใจ 80% · คำของไวส์แมนเรื่องมุกเฉลี่ยในเล่ม
เป็นการถอดความ

คินที่สิบ Airplane! ปี 1980 การเลือกนักแสดงดราม่ามาเล่นตลกๆ เป็นเรื่องที่ผู้สร้าง
เล่าไว้ในหลายสัมภาษณ์ ผู้ตรวจไม่ได้เปิดสัมภาษณ์ต้นฉบับในรอบนี้ ความมั่นใจ 75%
· คำคมดักลาส ออตม์ และเทอร์รี แพตเตอร์รี แพตเตอร์รี ถอดความเป็นไทย จำนวนกดชอบจาก
Goodreads อ่านเมื่อตุลาคม 2026 ความมั่นใจ 90% · งานเรื่องมุกที่ประมวลผลง่าย
ตลกกว่า Gorenz & Schwarz, Journal of Experimental Social Psychology 2026

n = 999 ผู้ตรวจอ่านจากบทความข่าว PsyPost 5 กันยายน 2026 ไม่ได้เปิดตัวเปเปอร์ ความมั่นใจ 70% . ไม่พบงานวิจัยที่วัดตรงๆ ว่าความพยายามที่มองเห็นของคนเล่า ทำให้มุกตลกน้อยลง ข้อนี้ในเล่มจึงเป็นการอนุมาน ไม่ใช่ข้อค้นพบ

คินที่สิบเอ็ด Gorenz & Schwarz “How funny is ChatGPT?” PLOS ONE 3 กรกฎาคม 2024 ไม่ต่างจาก The Onion อย่างมีนัยสำคัญ ($p = .14$) ชนชนธรรมดา ในงานแซว 87% ความมั่นใจ 90% . Hessel et al. “Do Androids Laugh at Electric Sheep?” ACL 2023 ความมั่นใจ 90% . โพรไวน์ คนพูดหัวเราะมากกว่าคนฟังราว 50% และหัวเราะเมื่ออยู่กับคนอื่นบ่อยกว่าราว 30 เท่า จากบทความเดียวกับคินที่หนึ่ง ความมั่นใจ 85%

คินที่สิบสอง กล้ามเนื้อรอบดวงตาที่หดตัวเองตอนหัวเราะจริงคือสิ่งที่นักวิจัยเรียกว่า เสียงหัวเราะแบบดูเซนน์ กล่าวถึงแบบทั่วไป ไม่ได้อ้างงานชิ้นใด

๑

มุกที่ไม่ได้เข้าเล่ม มุกที่ชนะรางวัลมุกตลกที่สุดแห่งเทศกาลเอดินบระพระพรินซ์ เกือบทั้งหมดเป็นมุกเล่นคำภาษาอังกฤษ แปลไม่ได้ จึงไม่ได้เข้าเล่ม มุกยอดนิยมจาก Reddit ตรวจไม่ได้เพราะเปิดหน้าเว็บไม่ได้ในรอบนี้ ตัวเลขที่อ้างกันมาจากบล็อกรองแหล่งเดียว จึงไม่ได้ใช้